

United States Holocaust Memorial Museum

Interview with Elžbieta Tamulevičienė **RG-50.473*0164**

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

Alicija Žukauskaitė: Pirmiausia norėjau, kad prisistatytumėte. Koks jūsų vardas ir pavardė?

Elžbieta Tamulevičienė: Mano vardas Elžbieta, pavardė Tamulevičienė.

Alicija Žukauskaitė: Kuriais metais esate gimusi?

Elžbieta Tamulevičienė: 1919.

Alicija Žukauskaitė: Ir kur?

Elžbieta Tamulevičienė: Čia, Marcinkonyse.

Alicija Žukauskaitė: Ir visą gyvenimą gyvenot Marcinkonyse?

Elžbieta Tamulevičienė: Taip, Marcinkonyse čia už kaimyno ištekėjau, netoli.

Alicija Žukauskaitė: Sakykit, ar prieš karą Marcinkonyse buvo daug žydų?

Elžbieta Tamulevičienė: Na, nemažai. Kiek jų buvo, tai negaliu pasakyti, bet buvo. Ir siuvėjų buvo, ir batsiuvių buvo, ir vilną karšė. Viena žydelka vilnonius siūlus verpė, ji apdažo (nudažo), mes ausdavom. Sijonus ausdavom, viską. Visokių buvo žydų, ir krautuves turėjo. Paskui vienas buvo – medžius supirkinėjo. Pas žmones nuperka mišką, jis užmoka. Grybus pirkdavo žydai, ir moterys sviestą padaro, - neša žydams. Sunku buvo paš mus užsidirbt. Nebuvo kur užsidirbt, pinigų nebuvo, na tai vat.

Alicija Žukauskaitė: Sakykit, jūs pažinojot tuos žydus?

Elžbieta Tamulevičienė: Pažinojau. Pažinojau, aš su žydais kartu mokinausi ir draugavau su žydais. Ir su žydais, ir su lenkais kartu mokinomės. Žydai nesikišdavo... O lietuviai su lenkais nesugyveno. Jie mums „litvini, litvini“, o mes – „poliaki, žebraki“ (prasivardžiavimas). Nesugyvenom.

Alicija Žukauskaitė: Sakykit, prašau, ar jūs matėt, kas atsitiko su tais žydais, kai prasidėjo karas?

Elžbieta Tamulevičienė: Na, kas atsitiko: pirmiausia jiems padarė getą tenai, namus, kur žmonės gyveno, iškėlė iš tų namų, ir tuos žydus apgyvendino, ir jie gyveno. Ir gyveno ilgai. Jau kai susišaudė, tai šaudė paskiausiai. Visus paskiausiai šaudė.

Alicija Žukauskaitė: Kai jūs sakot, visus iššaudė, ką jūs turite omeny – visus?

Elžbieta Tamulevičienė: Visus iššaudė, o kiti išbėgo. Labai daug žydų pabėgo.

Alicija Žukauskaitė: Jūs sakėt, kad Marcinkonyse šaudė paskiausiai. O tai kitose vietose šaudė prieš tai?

Elžbieta Tamulevičienė: Taip, kitose vietose, kaimuose, kur tik buvo žydai, visur šaudė.

Alicija Žukauskaitė: O jūs žinojote, kad kitose vietose šaudė?

Elžbieta Tamulevičienė: Žinojom.

Alicija Žukauskaitė: O žydai žinojo?

Elžbieta Tamulevičienė: Tai ir žydai žinojo, kaip visi (techninė pauzė).

Alicija Žukauskaitė: Sakykit, ar jums pačiai yra tekę matyti tą getą?

Elžbieta Tamulevičienė: Taip, ir dabar namai stovi, kur gyveno visi žydai.

Alicija Žukauskaitė: Ar jis buvo aptvertas, ar kaip ten buvo?

Elžbieta Tamulevičienė: Kaip?

Alicija Žukauskaitė: Ar getas buvo aptvertas?

Elžbieta Tamulevičienė: Ne, vaikščiojo po kaimą, tik žydams žvaigždes tokias geltonas prisiuvo, kad jau žinotų, kad jis žydas. Tai jie po kaimą vaikščiojo, prašinėjo. Kas ką turėjo, davė žmonėms. Bet jie su tom žvaigždėm vaikščiojo.

Alicija Žukauskaitė: Ar jūs pati buvote nuėjusi į tą getą, kai jis buvo?

Elžbieta Tamulevičienė: Ne, nebuvau. Nebuvom patys.

Alicija Žukauskaitė: Ir kas atsitiko paskui?

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

Elžbieta Tamulevičienė: Paskui pradėjo juos jau šaudyti.
Alicija Žukauskaitė: Kodėl pradėjo šaudyti?
Elžbieta Tamulevičienė: Pas juos įsakymas toks buvo iš valdžios, visur gi šaudė žydus, ir Varėnoj, ir visuose miestuose.
Alicija Žukauskaitė: Aš suprantu, bet juos šaudė gete ar kur šaudė?
Elžbieta Tamulevičienė: Ne, juos suvarė, kur dabar kapinės jų. Tai ten suvarė, aptvėrė daržą, ir ten juos suvarė ir visus sušaudė. Vieni bėgo, kitus šaudė, bet buvo daug, kurie pabėgo žydai. Senesni, žinoma, nepabėgo.
Alicija Žukauskaitė: Ar jūs matėt, kaip šaudė?
Elžbieta Tamulevičienė: Ne, aš tai nemačiau, tik mačiau gal po kelių dienų, kai atrado kur pasislėpusių, tai atvedė čia, prie krautuvės, ir mačiau, kaip šovė. Tai į juos šovė, jie atsisėdo, plaukus pašukavo (pabraukė) į viršų ir virto tada.
Alicija Žukauskaitė: Kas juos šovė?
Elžbieta Tamulevičienė: Na tai policininkai vokiečių, kurie tarnavo vokiečiams.
Alicija Žukauskaitė: Bet lietuvis buvo, tas kuris šovė?
Elžbieta Tamulevičienė: Kuris šovė, nežinau, neprisimenu. Ir lietuvių buvo policijoje, ir ruskių (rusų), visokių ten buvo.
Alicija Žukauskaitė: O gal prisimenate, su koku šautuvu šovė tas?
Elžbieta Tamulevičienė: Šautuvai visi vienodi, neprisimenu, tik žinau, kad šautuvas.
Alicija Žukauskaitė: Kas paskui užkasė?
Elžbieta Tamulevičienė: Kai juos sušaudė, tai iškasė duobę ir apkasė (užkasė). Visus.
Alicija Žukauskaitė: Ar jūs girdėjot šaudymą?
Elžbieta Tamulevičienė: Girdėjau, visam kaime buvo girdėt. Mes tą dieną buvom bažnyčioj, buvo Uždūšinė diena (pamaldos už mirusius), Visų Šventų. Ir mes jau girdėjom šaudymą, iš ten, iš bažnyčios. Jis (kunigas) sako, turbūt žydus šaudė, kad jau toks didelis šaudymas. Tai girdėjom.
Alicija Žukauskaitė: Ar jūs girdėjote tik pavienius šūvius, ar serijas?
Elžbieta Tamulevičienė: Ne, ne, ne pavienius jau, tratėjo. Ne pavieniai jau buvo. Tai mes jau spėjom, kad turbūt jau žydus šaudė.
Alicija Žukauskaitė: O, sakykit prašau, be šūvių, ar jūs girdėjot dar kokius nors garsus, balsus kokius nors?
Elžbieta Tamulevičienė: Ne, negirdėjom. Mes per toli gyvenom, kaime, prie bažnyčios, tai mes negirdėjom. Kas stoty gyveno... Mes balsų negirdėjom.
Alicija Žukauskaitė: Sakykit, o kas atsitiko su žydų turtu, su žydų daiktais?
Elžbieta Tamulevičienė: Žydų daiktus visus surinko, suvarė žmones, kurie turėjo arklius, tai žmones suvarė ir tuos daiktus suvežė į kultūros namus ir sudėjo kultūros namuose. Ir paskui pardavinėjo. Žmonės ėjo, kas norėjo, pirkto, kas nepirkto, paskui išmėtė, taip visaip...
Alicija Žukauskaitė: O jūs pati ėjot tenai?
Elžbieta Tamulevičienė: Ne, niekas manęs neleido, aš norėjau, tėvelis neleido, sako, nereikia, sako, nereikia žydų kraujo nešiot. Taip tėvelis pasakė.
Alicija Žukauskaitė: Ar jūs buvote nuėjusi prie tos duobės, kur jie buvo palaidoti?
Elžbieta Tamulevičienė: Ne, aš nemačiau, tik paskui gal jau po kiek laiko, jau buvo užkasti, po metų ar dviejų mačiau tą vietą, kur jie pakavoti (palaidoti), bet šiaip nemačiau.

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

Alicija Žukauskaitė: Va tie žydai, kurie pabėgo, jūs sakėt, kaip jie slėpėsi, kur jie buvo, kur jie gyveno?

Elžbieta Tamulevičienė: Jie per žmones ėjo. Jie gyveno miškuose. Bet paskui jų labai daug sugaudė, - išduodavo žmonės, o jie eidavo pas žmones – valgyt tai reikėjo. Ir plėšė žmones, kad valgyt turėt ko. Tai paskui žmonės išdavė. O kiti, kurie liko, bagoti (turtingi), turėjo pinigų, bagotų žydų buvo, auksinų (auksinių monetų) turėjo, tai išsikasę buvo tokius apkasus (?..), ir tokius žmones turėjo, kurie pristatė jiems valgyt. Žydai mokėjo jiems pinigus, o jie patys pristatė. Na, ir liko, nelabai daug jų liko, bet liko.

Alicija Žukauskaitė: O jūs sakėt, kad tie žydai plėšė žmones?

Elžbieta Tamulevičienė: Nu, plėšė... Jeigu ateina, o valgyt jiems reikia, apsirengt reikia, nu...

Alicija Žukauskaitė: O į Marcinkonis ateidavo?

Elžbieta Tamulevičienė: Tai jau jie daugiau po kaimus, po kaimelius mažesnius daugiausia. Žinau, kad viena moteris man pasakojo, kad vieną žydą su moterim ir vaikais išlaikė visą žiemą pas save sklepan (rūsyje). Bet kiek jie mokėjo, aš neklausiau ir ji nesakė. Bet sako, aš jų nelaikysiu, man atsibodo, nenoriu nei tų pinigų, nei to uždarbio, atsibodo viską nešiot iš sklepo, kur jie atlikdavo savo reikalus (išmatas). Va tai va, buvo tokių žmonių, slėpė, katrie (kurie) turėjo pinigų.

Alicija Žukauskaitė: Ar jūs pati miške esat mačiusi tuos bunkerius, sutikusi žmonių miške?

Elžbieta Tamulevičienė: Ne, sutikt nesutikau. Bunkerius tuščius... Kas čia, padarytos duobės, kad galima būtų gyvent, apdengtos, apkastos smėliu. Padarytas toks langas, kad išlyst, ir jie turėjo tokius žmones, kurie juos šėlpė. O jie pinigų turėjo, aukso turėjo, mokėjo. Bet nedaug jų liko.

Alicija Žukauskaitė: O, sakykit, po to šaudymo, kada prie stoties šaudė, ar jūs po to buvote nuėjusi prie stoties pasižiūrėti, kas ten darosi?

Elžbieta Tamulevičienė: Ne, nebuvau. Jau buvau vėliau į krautuvę nuėjus, tai aš ir mačiau, kaip žmonės suvežinėjo tuos daiktus ir namo vežėsi, nešė, tada mačiau.

Alicija Žukauskaitė: Sakykit, ar pačioj karo pradžioj miestelyje ar kaime, ar buvo kokia nors propaganda prieš žydus? Ar kad žydai blogi, kad reikia šaudyt, ar buvo parašyta kur nors toks dalykas?

Elžbieta Tamulevičienė: Ne, nebuvo. Gal kur ir buvo, bet aš neatsimenu, nebuvo. Bet kai jau parėjo, jau kai buvo galima (grįžti žydams frontui pasitraukus), tai jie dar kai kuriems žmonėms padėjo. Tai ir mano tėveliui. Šešiolika žmonių surinko. Vienas buvo, kuris įskundė, kad jie, reiškia, prieš rusus, prieš valdžią, nenori jos. Tai juos visus surinko ir nuvarė, - Trasnykas buvo, toks kaimas, ir ten pirtin uždarė tuos visus žmones, ir tėvelis ten mano buvo.

Alicija Žukauskaitė: Tai jau čia rusai po karo? Tai paskui... Jie galvojo, žmonės, kad juos visus sušaudys. O buvo pasakyta, kad jie prieš valdžią, bet tas viršininkas buvo išvažiuavęs Merkinėn. Tai šitie (žmonės) pasakojo. Tai paskui, kai parvažiavo... A, paskui, kai žydai sužinojo, tai greit nuvažiavo ir liepė paleist tuos žmones. Sako, jie niekuo nekalti, jie nieko nedarė. Ir tada tas, kuris buvo baisiausias, tas, kuris norėjo šaudyt, buvo išvažiuavęs į Merkinę, tai tie, kurie juos saugojo, - mano tėvelis gerai rusiškai kalbėjo, tai tas kareivis rusų sako, laimė jūsų, kad tas negrįžo iš Merkinės. O jis, sako, būtų tuo kartu (tą kartą) sušaudęs. Bet jis buvo išvažiuavęs ir turėjo sugrįžti. Bet jis nesugrįžo, ir tuos žmones paleido, žydai išgelbėjo juos.

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

Alicija Žukauskaitė: Žydai išgelbėjo?
Elžbieta Tamulevičienė: Žydai išgelbėjo.

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.